

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ เปรียบเทียบค่าฟังก์ชันสารสนเทศของมาตรวัดที่มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่าแบบลิเคิร์ทและแบบตัวเลือบบังคับตอบ เมื่อใช้วิธีการตรวจให้คะแนนแบบทวิวิภาคและแบบพหุวิภาค โดยวิเคราะห์ตาม GRM, GPCM และโมเดลโลจิสติก ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ ในปีการศึกษา 2539 รวมทั้งสิ้น จำนวน 16,100 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ ยามาเน (Yamane, 1970: 580 - 581) คือ

$$n = N / (1 + Ne^2)$$

เมื่อ n คือ ขนาดกลุ่มตัวอย่างในการประมาณค่า

N คือ ขนาดของประชากร

e คือ ความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มที่ยอมรับได้ (กำหนดให้คลาดเคลื่อนได้ร้อยละ 5 หรือ $e = 0.05$)

ได้กลุ่มตัวอย่างประมาณ 400 คน

จากการศึกษาของ ซวินเดอร์แมน และวอลเลนเบิร์ก (Zwinderman and Wollenberg, 1990) ได้ทดสอบความแกร่ง (robustness) ของการประมาณค่าพารามิเตอร์แบบ มาร์จินอลแมกซิมัม โลสิทูด (marginal maximum likelihood) พบว่าถ้าการแจกแจงของกลุ่มประชากรเบ้เล็กน้อยกลุ่มตัวอย่างที่เพียงพอสามารถใช้ได้ตั้งแต่ 500 คนขึ้นไป หากการแจกแจงมีลักษณะเบ้มาก

ควรใช้กลุ่มตัวอย่างประมาณ 1,000 คนขึ้นไป แองเคนแมน และสโตน (Ankenmann and Stone, 1992 อ้างใน ธนวัฒน์ แสนสุข, 2539) ศึกษาเกี่ยวกับการประมาณค่าพารามิเตอร์ของผู้ตอบด้วยวิธี มาร์จินอล แมกซิมัม โลลิฮูด (marginal maximum likelihood : MML) โดยใช้ข้อสอบจำนวน 5, 10 และ 20 ข้อ กับกลุ่มตัวอย่างขนาด 250, 500 และ 1,000 คน พบว่าการประมาณค่าพารามิเตอร์ของผู้ตอบมีความแม่นยำ (accurate) ตั้งแต่กลุ่มตัวอย่างขนาด 500 คนขึ้นไป ดังนั้นในการวิจัยนี้ผู้วิจัยจึงใช้กลุ่มตัวอย่างขนาด 800 คน โดยเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 4 โรงเรียน คือ

1. โรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่	จำนวน 337 คน
2. โรงเรียนพุทธนิโคภน	จำนวน 240 คน
3. โรงเรียนคำเที่ยงอนุสรณ์	จำนวน 185 คน
4. โรงเรียนชุมชนบวกรกน้อย	จำนวน 38 คน
	รวม 800 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น

2.1.1 วิธีการตรวจให้คะแนน มี 2 วิธี คือ การตรวจให้คะแนนแบบทวิภาค และการตรวจให้คะแนนแบบพหุภาค

2.1.2 โมเดลที่ใช้ในการวิเคราะห์เปรียบเทียบ มี 3 โมเดล คือ โมเดลโลจิสติก, GRM และ GPCM

2.2 ตัวแปรตาม คือ ค่าฟังก์ชันสารสนเทศ

3. มาตรฐานค่าที่ใช้ในงานวิจัย

การวิจัยนี้ใช้มาตรฐานค่า 2 ชุด ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ

1. มาตรฐานค่าที่มีวิธีการสร้างตามวิธีการของลิเคิร์ท โดยใช้แบบวัดเจตคติทางวิทยาศาสตร์ ของ วิมลรัตน์ สิริอาภรณ์ (2538) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 40 ข้อ

วัดเจตคติทางวิทยาศาสตร์ 4 คุณลักษณะ คือ

1. ความอยากรู้อยากเห็น
2. ความรับผิดชอบและความเพียรพยายาม
3. ความมีระเบียบรอบคอบ
4. ความใจกว้าง

มีวิธีการตรวจให้คะแนน 2 วิธี คือ

1.1 การตรวจให้คะแนนแบบพหุวิภาค โดยกำหนดให้คะแนนตัวเลือกเป็น 5, 4, 3, 2, และ 1 ตามลำดับ ในกรณีที่เป็นเจตคติทางบวก และกำหนดให้คะแนนตัวเลือกเป็น 1, 2, 3, 4 และ 5 ตามลำดับ ในกรณีที่เป็นเจตคติทางลบ ตัวอย่างเช่น

ข้อ	ข้อความ	ระดับความรู้สึก				
		เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
0	"สุชาติเป็นคนชอบค้นคว้า ชอบอ่านหนังสือแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ เขาคิดว่า เป็นงานอดิเรกที่น่าสนใจและสนุกสนาน" นักเรียนคิดอย่างไรกับความ คิดของสุชาติ					
00	"เมื่อทำการทดลองอะไรก็ตาม เทวี จะทำเพียงครั้งเดียว ผลที่ได้นั้นก็ถือว่า ถูกต้องแล้ว เพื่อนในกลุ่มไม่เห็นด้วย แต่เธอเห็นว่าไม่จำเป็นต้องตรวจสอบอะไรอีก" นักเรียนมีความคิดเห็น ใดเกี่ยวกับการกระทำของเทวี					

ผู้วิจัยได้หาคุณภาพของแบบวัด โดยนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 50 คน หาความเที่ยงแบบความ สอดคล้องภายในของครอนบาค (cronbach alpha : α) มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.88

1.2 การตรวจให้คะแนนแบบทวิภาค โดยมีตัวเลือกเพียง 2 ตัวเลือก กำหนดให้คะแนนตัวเลือกที่ถูกต้องเหมาะสมเป็น 1 และอีกตัวเลือกเป็น 0 ตัวอย่างเช่น

ข้อ	ข้อความ	ระดับความรู้สึก	
		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
0	“สุชาติเป็นคนชอบค้นคว้า ชอบอ่านหนังสือแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ เขาคิดว่าเป็นงานอดิเรกที่น่าสนใจและสนุกสนาน” นักเรียนคิดอย่างไรกับความคิดของสุชาติ		
00	“เมื่อทำการทดลองอะไรก็ตาม เทวีจะทำเพียงครั้งเดียว ผลที่ได้ก็นั่นถือว่าถูกต้องแล้ว เพื่อนในกลุ่มไม่เห็นด้วย แต่เธอเห็นว่าไม่จำเป็นต้องตรวจสอบอะไรอีก” นักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไรกับการกระทำของเทวี		

ผู้วิจัยได้หาคุณภาพของแบบวัดโดยนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 50 คน หาความเที่ยงแบบความสอดคล้องภายในของครอนบาค (cronbach alpha : α) มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.64

2. มาตรฐานค่าแบบตัวเลือกบังคับตอบ โดยใช้แบบวัดความมีระเบียบวินัย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของ สุหัตตรา เทียนอุดม (2536) ที่มี 4 ตัวเลือก จำนวน 35 ข้อ

วัดความมีระเบียบวินัย 6 คุณลักษณะ คือ

1. การมีระเบียบวินัยในการทำงาน
2. การปฏิบัติตามกฎการปกครอง
3. การปฏิบัติตามระเบียบของห้องเรียน
4. การเคารพต่อสิทธิ - หน้าที่ของตนเอง และของผู้อื่น
5. การมีมารยาทในการทำกิจกรรมต่าง ๆ
6. การรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง

มีวิธีการตรวจให้คะแนน 2 วิธี คือ

2.1 การให้คะแนนแบบทวิภาค โดยกำหนดให้คะแนนตัวเลือกตามระดับของคุณลักษณะเป็น 4, 3, 2, และ 1 คะแนน ตามลำดับ

2.2 การตรวจให้คะแนนแบบทวิภาค โดยกำหนดให้ตัวเลือกที่มีระดับคุณลักษณะสูงที่สุดเป็น 1 คะแนน และตัวเลือกที่มีระดับคุณลักษณะรองลงไปเป็น 0 คะแนน ตัวอย่างเช่น

- (ข้อ 0) ถ้านักเรียนทำการบ้านผิด 3 ข้อ และคุณครูสั่งให้แก้ข้อผิด แล้วนักเรียนมักจะทำอย่างไร
- ก. ถ้ามีเวลาว่างก็จะแก้ให้เสร็จ
  - ข. เก็บข้อผิดไว้แก้ในตอนท้ายชั่วโมงเรียน
  - ค. แก้ข้อที่ผิดหลังจากที่ครูสั่ง
  - ง. แก้ข้อผิดให้เสร็จแล้วไปให้ครูตรวจจะได้รู้ว่าแก้ถูกหรือไม่

เครื่องมือชุดนี้ได้มีการทดลองใช้และปรับปรุง เพื่อกำหนดน้ำหนักคะแนนของตัวเลือก โดยใช้เกณฑ์ปกติของคนทั่วไป มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 นำแบบวัดความมีระเบียบวินัยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของสุพัตรา เทียนอุดม จำนวน 35 ข้อ มากำหนดน้ำหนักคะแนนของตัวเลือกในแต่ละข้อใหม่ โดยให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 100 คน และนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา ภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ และนิสิตคณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 50 คน เป็นผู้กำหนดน้ำหนักคะแนน เพราะนิสิตในคณะดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นครูในโรงเรียนประถมศึกษาและยังมีความรู้ในเรื่องของเครื่องมือวัดผลทางการศึกษาอีกด้วย

ขั้นตอนที่ 2 นำผลการกำหนดน้ำหนักคะแนนของตัวเลือกในแต่ละข้อของนิสิตและของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มาเปรียบเทียบกันเพื่อดูความสอดคล้อง และตัดข้อที่ไม่สอดคล้องกันออกไป โดยตัดออกไปจำนวน 12 ข้อ เหลือแบบวัดอยู่ 23 ข้อ

ขั้นตอนที่ 3 ตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดที่ตัดข้อที่ผลการกำหนดน้ำหนักคะแนนให้กับตัวเลือกไม่สอดคล้องกัน โดยวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป LISREL 8.10 พบว่าโครงสร้างของแบบวัดยังสามารถวัดคุณลักษณะได้ไม่แตกต่างจากแบบวัดเดิมที่ยังไม่ได้ตัดข้อที่ไม่สอดคล้องออก รายละเอียดได้นำเสนอในภาคผนวก ง

ขั้นตอนที่ 4 ผู้วิจัยได้หาคุณภาพของแบบวัดโดยนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 50 คน หาความเที่ยงแบบความสอดคล้องภายในของครอนบาค (cronbach alpha : α) พบว่าในการตรวจให้คะแนนแบบพหุวิภาคมีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.6 และในการตรวจให้คะแนนแบบทวิวิภาคมีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.5

4. การตรวจให้คะแนนมาตรฐานค่า

การตรวจให้คะแนนมี 2 แบบ คือ

4.1 การตรวจให้คะแนนแบบทวิวิภาค (0-1) โดยกำหนดให้คะแนนตัวเลือกที่เหมาะสมที่สุดหรือที่แสดงถึงระดับของคุณลักษณะสูงสุดเป็น 1 และตัวเลือกอื่น ๆ กำหนดให้เป็น 0

4.2 การตรวจให้คะแนนแบบพหุวิภาค โดยกำหนดให้คะแนนตัวเลือกเป็น 4, 3, 2, และ 1 ตามระดับของคุณลักษณะ

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยนำแบบวัดเจตคติทางวิทยาศาสตร์และแบบวัดความมีระเบียบวินัยไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริงซึ่งเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2539 จำนวน 800 คน โดยเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 4 โรงเรียน คือ โรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่ จำนวน 337 คน, โรงเรียนพุทธนิโคภน จำนวน 240 คน, โรงเรียนคำเที่ยงอนุสรณ์ จำนวน 185 คน และโรงเรียนชุมชนบวกรกน้อย จำนวน 38 คน

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น

6.1.1 วิเคราะห์สถิติบรรยายของคะแนนนักเรียนจากการใช้มาตรฐานค่าทั้ง 2 ฉบับ ที่มีการตรวจให้คะแนนแบบพหุวิภาคและแบบทวิวิภาค โดยคำนวณค่าคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ความเฝ้า ความโค้ง

6.1.2 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analysis : CFA) เป็นการวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง (construct validity) ของมาตรประมาณค่า ทั้ง 2 ฉบับ ที่มีการตรวจให้คะแนนแบบพหุวิภาคและแบบทวิวิภาค วิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป LISREL 8.10

6.2 การวิเคราะห์ข้อมูลค่าฟังก์ชันสารสนเทศของมาตรประมาณค่าทั้ง 2 ฉบับ ตาม GRM, GPCM และโมเดลโลจิสติก ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ MULTILOG และ PARSCALE

6.2.1 การวิเคราะห์ตาม GRM ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ MULTILOG

$$I(\theta) = \sum_{j=1}^m I_j(\theta)$$

เมื่อ $I_j(\theta)$ คือ ฟังก์ชันสารสนเทศของข้อกระทง

$$I_j(\theta) = \sum_{k=0}^k \frac{[P'_{jk}(\theta)]^2}{P_{jk}(\theta)}$$

m คือ จำนวนข้อกระทงทั้งฉบับ

k คือ ลำดับชั้นคะแนนที่ 0, 1, ..., k

$P'_{jk}(\theta)$ คือ ความน่าจะเป็นของคนที่มีความสามารถ θ จะตอบข้อกระทง j ในลำดับชั้นที่ k ได้ถูก

$P_{jk}(\theta)$ คือ ความน่าจะเป็นของคนที่มีความสามารถ θ จะตอบข้อกระทง j ได้คะแนน k

6.2.2 การวิเคราะห์ตาม GPCM ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ PARSCALE

$$I(\theta) = \sum_{j=1}^m I_j(\theta)$$

เมื่อ $I_j(\theta)$ คือ ฟังก์ชันสารสนเทศของข้อกระทง

$$I_j(\theta) = D^2 a_j^2 \sum_{k=1}^{m_j} [T_k - \bar{T}_j(\theta)]^2 P_{jk}(\theta)$$

- D คือ ค่าคงที่ของสเกลมีค่าประมาณ 1.70
- a_j คือ ค่าอำนาจจำแนกข้อกระทง
- $\bar{T}_j(\theta)$ คือ $\sum T_k P_{jk}(\theta)$
- T_k คือ ค่าคะแนนใด ๆ ใน $T_j = (1, 2, 3, \dots, m_j)$
- $P_{jk}(\theta)$ คือ ความน่าจะเป็นของคนที่มีความสามารถ จะตอบข้อกระทง j ได้
คะแนน k
- k คือ ลำดับชั้นคะแนนที่ $1, 2, \dots, k-1, k, k+1, \dots, m_j$

6.2.3 การวิเคราะห์ตาม โมเดลโลจิสติก ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ MULTILOG

$$I(\theta) = \frac{\sum_{j=1}^m [P_j(\theta)]^2}{P_j(\theta) Q_j(\theta)}$$

- เมื่อ m คือ จำนวนข้อสอบ
- $P_j(\theta)$ คือ ความน่าจะเป็นที่ผู้ตอบมีความสามารถ θ จะตอบข้อกระทง j ได้
ถูกต้อง
- $Q_j(\theta)$ คือ $1 - P_j(\theta)$

6.3 การวิเคราะห์หาอัตราส่วนสารสนเทศเฉลี่ย (ratio of average information : RAI)
มีการวิเคราะห์ ดังนี้

6.3.1 คำนวณค่าสารสนเทศเฉลี่ย (average information : AI) จากสูตร

$$AI(\theta, x_i) = \frac{\sum_{qpt=1}^n I(\theta, qpt_n)}{n}$$

- เมื่อ qpt คือ Quadrature Point ใด ๆ ของ θ บนโด่งฟังก์ชันสารสนเทศ.
 n คือ จำนวนจุดของ qpt บนโด่งฟังก์ชันสารสนเทศของแบบวัด
 x_i คือ แบบวัดชุด x ใด ๆ

6.3.2 คำนวณอัตราส่วนสารสนเทศเฉลี่ย (RAI) จากสูตร

$$RAI(\theta, x_i, y_i) = \frac{AI(\theta, x_i)}{AI(\theta, y_i)}$$

- เมื่อ AI คือ ค่าเฉลี่ยสารสนเทศของแบบวัด
 x_i คือ แบบวัดชุด x
 y_i คือ แบบวัดชุด y

6.3.3 การแปลความหมายอัตราส่วนสารสนเทศเฉลี่ย

ก. ถ้าค่า $RAI(\theta, x_i, y_i) = 1$ แสดงว่าแบบวัดที่ใช้การตรวจให้คะแนนหรือโมเดลที่วิเคราะห์ทั้ง 2 วิธี โดยเฉลี่ยมีประสิทธิภาพสัมพัทธ์เท่ากัน

ข. ถ้าค่า $RAI(\theta, x_i, y_i) > 1$ แสดงว่าแบบวัดที่ใช้การตรวจให้คะแนนหรือโมเดลที่วิเคราะห์โดยวิธี x โดยเฉลี่ยมีประสิทธิภาพสัมพัทธ์สูงกว่าแบบ y

ค. ถ้าค่า $RAI(\theta, x_i, y_i) < 1$ แสดงว่าแบบวัดที่ใช้การตรวจให้คะแนนหรือโมเดลที่วิเคราะห์โดยวิธี y โดยเฉลี่ยมีประสิทธิภาพสัมพัทธ์สูงกว่าแบบ x